

ЛАТИНІЗМИ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗБАГАЧЕННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В. Д. ШИНКАРУК, доктор філологічних наук, професор,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: vashyn2010@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-8589-4995>

Анотація. У статті проаналізовано латинізми, що становлять вагомий частину лексичного складу мови творів Лесі Українки та збагатили її словесний арсенал; обґрунтовано, що найголовнішим джерелом лексичних запозичень, пов'язаних з поняттями загальноєвропейської культури, для української мови, як і всіх європейських, була і залишається латинська мова; дібрано і згруповано з мови творів та епістолярію Лесі Українки слова латинського походження, що становлять семантичні блоки, співвідносні з певним простором у концептуальній і мовній картинах світу; визначено особливості функціонування слів латинського походження в мові творів Лесі Українки та розглянуто найуживаніші терміни, утворені за допомогою словотвірних елементів латинського походження і проаналізовано їхню семантику й формальну структуру.

Ключові слова: латинізми, слова латинського походження, українська мова, латинська мова, лексичний склад мови, лексичні запозичення, мова творів Лесі Українки, мовна картина творчості Лесі Українки, латинськомовна термінологіка.

Актуальність теми дослідження. Лексика української мови формувалася протягом тисячоліть і у XXI ст. вона перебуває в постійному процесі оновлення, поліпшення й удосконалення. Навіть найбагатша лексичними ресурсами мова не може задовольнити потреб науки в номінації своїх понять. Брак власних номінативних засобів спричиняє до появи в мові запозичень, які є одним з активних джерел поповнення терміносистем [8, с. 280]. Запозичення іншомовних мовних одиниць є закономірним процесом розвитку будь-якої мови.

Найголовнішим джерелом лексичних запозичень, пов'язаних з поняттями загальноєвропейської культури, для української мови, як і всіх європейських, була і залишається латинська мова, яка виконувала функції міжнародного засобу спілкування в науці, освіті, діловодстві, католицькій церкві тощо.

Актуальність наукової статті полягає у тому, що вона висвітлює досить цікавий аспект лексичного складу мови творів Лесі Українки, зокрема латинізми як джерело збагачення мовної картини творчості письменниці.

Проблема функціонування латинізмів у мові творів геніальної дочки України ще не дістала свого комплексного висвітлення, чим зумовлюється актуальність вивчення особливостей її індивідуально-авторського стилю. Пізнання творчості Лесі Українки потребує розгляду її творчості у різних аспектах.

Порушена проблема викликає потребу нового переосмислення лексичного складу мови творів Лесі Українки. Незважаючи на підвищений інтерес мовознавців до вивчення статусу запозичених іншомовних мовних одиниць, ця проблема, на нашу думку, потребує ґрунтовного аналізу іншомовних запозичень, зокрема із латинської мови. Тому актуальність теми зумовлена потребою всебічного дослідження ролі латинськомовних запозичень у мові творів Лесі Українки.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми лексичних запозичень з іноземних мов приділяли увагу Б. Ажнюк, В. Акуленко, І. Білодід, Л. Булаховський, П. Горещкий, К. Городенська, В. Горобець, А. Грищенко, В. Жайворонок, М. Жовтобрюх, Є. Карпіловська, Н. Клименко, І. Кочан, М. Кочерган, В. Лазарович, І. Огієнко, Л. Паламарчук, М. Покровський, О. Пономарів, В. Русанівський, С. Семчинський, О. Тараненко та ін.

У дослідженнях з грецької та латинської мов М. Покровський намагався створити загальну семасіологію і вважав, що «закономірний розвиток мови не підлягає сумніву і найкращі засоби відкрити ці закономірності забезпечуються порівняльно-історичним методом» [9, с. 64].

А. Тоблер дав розгорнуту оцінку явищу запозичування і вважав його «показником витонченої культури» [15, с. 2].

Дискусійні проблеми оновлення лексики, пов'язані передовсім із гармонійним поєднанням тенденції до інтернаціоналізації з намаганням зберегти національну своєрідність досліджувала І. Кочан. Дослідниця відзначає, що міжнародне існує в різних національних формах. Воно не існує за межами національного й не може протиставлятися національному як щось зовнішнє, позанаціональне чи безнаціональне [4, с. 3].

У мові творів Лесі Українки ядро групи іншомовних номінацій складають запозичені слова у прямому значенні, які частково уже увійшли до лексичного фонду української мови. Здебільшого вони зосереджуються в ліро-епічних творах, слововживання в яких дещо наближається до типового для прози, де слово, на думку О. О. Потебні, є тільки «знаком значення» і, отже, менше ускладнюється образами природженнями [10, с. 51].

Окремі аспекти мови та стилю Лесі Українки вже були предметом досліджень, але проблематика її ідіостилію настільки об'ємна, що потребує подальшого опрацювання. У мовознавчій вітчизняній науці відсутні комплексні наукові дослідження, де б було розглянуто латинізми як джерело збагачення мовної картини творчості Лесі Українки.

Мета наукової розвідки – виокремити в мові творів Лесі Українки запозичення із латинської мови, з'ясувати їхнє значення, продуктивність, семантичну структуру, проаналізувати й визначити особливості функціонування слів латинського походження в мові творів геніальної дочки України.

Об'єктом пропонованого дослідження є латинськомовні запозичення, які увійшли до мови творів Лесі Українки та збагатили її словесний арсенал. **Предмет дослідження** становить аналіз латинськомовних запозичень в мові творів Лесі Українки.

Джерелом фактичного матеріалу слугували поезія, драматичні твори та епістолярій Лесі Українки [Українка Леся. Твори в 12-ти томах. К.: Наук. думка, 1975 – 1979].

Результати. Латинська мова відіграла помітну роль у мовно-культурному житті України. Однак, вона не існувала ізольовано від інших мов, які були поширені на теренах України, а взаємодіяла з ними, зокрема з українською мовою, свідченням чого є латинські запозичення, якими іноді навіть перенасичені українські писемні пам'ятки кінця XVI-XVII ст. Зокрема, саме в цей період, відзначає Н. Д. Бабич, були запозичені такі латинізми (при наведенні прикладів збережена тогочасна орфографія): авдієнція, авдитор, аньмушно, анотація,

армарія, бать, ассистовати, генерація, гумераль, квадранти, конвалія та ін. [1, с.119].

Механізми, за якими відбувалися процеси запозичення українською мовою латинської лексики, були складними. Українсько-латинські мовні контакти характеризуються тривалістю, безперервністю, однобічним характером впливу та проявом на всіх основних мовних рівнях – морфології, лексики, синтаксису і фразеології. Система слів латинського походження в кінці XIX – на початку XX ст. відзначається рухливістю, що була спричинена природним обміном мовними засобами між представниками різних літературно-мовних традицій.

С. В. Семчинський, досліджуючи латинізми в українській мові, відзначає, що латинізм (від лат. *Latinus* – латинський, римський) – різновид запозичень, слово, його окреме значення, вислів, морфема тощо, запозичені з латинської мови або утворені за її зразком. Латинізми переважно усвідомлюються мовцями як чужорідний елемент і зберігають ознаки свого походження. Латинізми розшаровуються за часом своєї появи: спадковані з давньоруської мови (баня, коляда, фортуна); запозичені у XV-XVIII століттях внаслідок вивчення латинської мови в українських школах (абсурд, бурса, вакації, гумор, кримінал, оренда, рація, термін тощо). Частина з них увійшла в українську мову через польське посередництво, менше – через німецьке, російське, французьке; запозичені у XIX-XX століттях переважно як елементи суспільно-політичної, медичної, біологічної та іншої наукової термінології (алібі, ампула, вакуум, гербарій, дегенерат, еволюція, модус тощо) [13, с. 292].

Більшу частину латинських запозичень складають лексичні одиниці, які використовуються в письмово-книжкових різновидах мови. Це, перш за все, латинізм-терміни, книжкові латинізми, латинізми-історизми, латинізми-архаїзми, а також група запозичень, які виражають абстрактні поняття [17, с. 168].

У конкретній термінологічній системі, терміни, безумовно, стилістично нейтральні. Однак з функціональної точки зору терміни не представляють собою абсолютного ізолювану лексичну групу, багато з них активно проникають в сучасну загальнолітературну мову [17, с.168]. В. М. Русанівський відзначає, що «чужомовні слова Леся Українка вживає сміливо, при цьому в тому значенні, в якому вони виступають у мові джерелі» [12, с.267].

У спогадах сестри поетеси Ольги Косач-Кривенюк знаходимо цікаві факти з дитячих років Лесі: «Як було Лесі трохи більше 10 років, то вона в Києві почала вчитися з учителями разом з Мишею, і всього того, чого й він вчився, готуючись вступити до класичної хлопчачої гімназії. Вчила Леся і стародавній мови – грецьку та латинську» [7, с.19-20; 14, с. 325].

Геніальна дочка України, окрім деяких слов'янських мов (української, російської, польської, болгарської), знала давньогрецьку й латинську мови, а також новочасні європейські мови – англійську, німецьку, французьку та італійську. Цими мовами Леся Українка могла читати твори в оригіналі, та робила переклади.

Дослідивши тексти поезії, драматичні твори та епістолярну спадщину Лесі Українки, ми вибрали понад 200 мовних одиниць, що кваліфіковані нами як латинізми. Вони репрезентують фонетико-графічний, лексико-семантичний, словотвірний та граматичний рівні. Для епістолярію поетеси характерне використання латинськомовних вкраплень у вигляді окремих слів, словосполучень і цілих фраз.

Крилаті латинськомовні вирази у мові творів Лесі Українки трансформуються, образно переосмислюються. Назва вірша «Fiat lux!» («Хай буде ніч!») є антонімом до *Fiat lux!* (Хай буде світло!), симетрично відтворюючи його структуру, «Ave regina!..» є значеннєвою паралеллю до *Ave Caesar, morituri te salutant!* (Жи-

ви, Цезарю, на страту роковані тебе вітають!) Отже, словесні образи, що будуються на базі запозиченої лексики, набувають у Лесі Українки яскравої індивідуальності.

Поетична думка, якій замало простору лише однієї мови, виливається в форми не лише латини, що здавна постачала крилаті вирази («*Contra spem spero!*»), а й інших мов. Латинські вислови стають у Лесі Українки самостійною лінгвокультурною цінністю, отримуючи в художньому тексті друге, нове життя. Так, *contra spem spero* уособлює творче кредо поетеси, стає символом її подвижницького життя.

Латинізми у мові творів Лесі Українки застосовуються у відпрацьованому авторському мовленні, для надання тексту певного лаконізму, передачі колориту певної епохи. Напр.: – А куди він вирішив обійти. Тепер *intelligo* [5, VIII, с.193] (*intelligo* – лат. «розумію»); з'валтування, підпал, розбій та озброєний напад на чужий дім. А хіба не було це *vis armata*? [5, VIII, с.124] (*vis armata* – лат. «озброєна сила»); ...пізні *instructiones militares* додаються, із яких довідуєшся про всі нації [5, XI, с.112] (*instructiones militares* – лат. «військські настанови»). Наведені приклади латинізмів мають чітко визначене літературне забарвлення і засвідчують високий рівень освіченості Лесі Українки.

Широко представлено у поезіях Лесі Українки лінгвокультурні концепти, що є різновидом концепта як лінгвокогнітивного явища – одиниці «ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання й досвід людини; оперативної змістової одиниці пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку (*lingua mentalis*), всієї картини світу, відображеної в людській психіці» [5, с. 90].

Латинізми у мовній тканині творів Лесі Українки використовуються з визначеним стилістичним наміром – для створення історичного колориту. Значну частину латинізмів складають міжстильові лексичні одиниці, що можуть використовуватись у різних сферах і умовах спілкування, не вносячи у висловлювання ніякого стилістичного забарвлення. Наприклад: *in luctu* змогла я знайти розраду або славу смерть! (*in luctu* – лат. «у жалобі»); *priocrimineperduellionis* у державній зраді засуджений до позбавлення честі змушений був втекти (*priocrimineperduellionis* – лат. «за звинуваченням у державній зраді»); Лише *dulcis recordatio* поїдуть зі мною (*dulcis recordatio* – лат. «солодкі спогади»); ...якщо кожен подібні обітниця буде давати, то *genushumanum* приречений зникнути (*genushumanum* – лат. «рід людський»).

Особливе значення має латинь в становленні і поповненні фразеологічного фонду української мови. Римська класична література послугувала дуже багатим джерелом, із якого протягом віків відбувалося втілення народної мудрості в прислів'ях, приказках тощо. З проблемою фразеологічних запозичень пов'язане питання, поки що мало вивчене про мовне посередництво в процесі запозичення [6].

«Надмірне, бездумне вживання іншомовних слів робить мову малозрозумілою, перетворює її на жаргон і, крім того, руйнує її систему, розхитує усталені закони» [19, с. 200]. Цю істину, без сумніву, сповідувала Леся Українка, завжди використовуючи чужомовні слова лише з настиною у цьому потреби.

У мовній тканині творів Лесі Українки латинізми становлять значну частину скалькованих фразеологізмів, напр.: Кожний початок важкий (це вираз Петронія *Omnius quidem rerum primordial sant dura*), Золота середина, Біла ворона, Жереб кинуто та ін. Чимало слів, виразів й крилатих висловів латинського походження передаються на письмі латиницею: *temento mori* – пам'ятай про смерть, *sapientia sat* – розумному досить, *alter ego* – друге я, *post scriptum* – після написаного тощо.

Поряд із запозиченням окремих слів, що належать до

груп латинізмів-термінів, латинізмів-історизмів, латинізмів-архаїзмів, а також сполучень слів зустрічаються у мові творів Лесі Українки й запозичення з латинської мови цілих сталих виразів – фразеологізмів. Наприклад: Обирайте! – Повторив сусід. – Autracem, autbellum ! (лат. „або мир або війну”); – Vive valeque! (лат. „живи й здраствуй”) – кричав прохожий.

Запозичені фразеологізми поповнили найрізноманітніші стилістичні розряди слів української мови, її стилістичні ресурси. Таке спільне запозичення обумовлюється інтернаціоналізацією.

Серед латинізмів у мові творів Лесі Українки вирізняються латинські за походженням засоби словотворення: префікси де-, екс-, ім-, ін-, інтер-, ре-, ультра-; суфікси -аль(ний), -ат, -ація, -ент, -ій, -тор, -тура-, -ум, -ус. Досить продуктивними є суфікси -атор(-ятор, -итор), -ер (-ор), -ант (-янт, -ент), -ат, -ист (-іст), -ер (-ор, -тор, -онер), -ик (-ік).

О. К. Безпояско і К. Г. Городенська, аналізуючи назви осіб за зовнішніми характеристиками, підкреслювали, що у структурах формально-граматичного ярусу, що імітують запозичення або є словами мови-рецепора, функцію заміщення суб'єкта виконують іншомовні суфікси -атор, -ізотор/-изатор, -ант, -ер, -ент [2, с.38].

Широко вводяться в мову поезій Лесі Українки імена з давньоримської міфології, імена видатних постатей світової історії. Ці імена в мовній тканині віршів відіграють важливу роль, вводючи культурологічний компонент у семантику загальнолітературного мовлення. Використовуючи ім'я Прометея (грец. Προμηθεύς, лат. Prometheus – провидець), поетеса наголошує на наступності й безперервності боротьби за світло і свободу, звертаючись до своїх сучасників як до «нащадків Прометея». Цей образ стає центральним у вірші «Fiat pox!», у ньому збагачується символічний зміст, створений у шевченківському «Кавказі».

М. Євшанов називає творчість Лесі Українки «отворенням <...> дверей до Європи і великою культурною поезією» [3, с. 166]. Звернення поетеси до інокультурних номінацій зумовлюється не дефіцитом мовних засобів художнього зображення, а прагненням збагатити національний мовнокультурний досвід, залучити в нього світ інших свідомостей.

У мові творів та епістолярію Лесі Українки виділяємо семантичні групи латинізмів, а саме:

– назви за сталим чи тимчасовим заняттям або за професією: вже бестіарії пішли по звірів [5, IV, с.320]; Творець утопії філософської Платон не був з натури своєї белетристом [5, VIII, с.165]; літератор на-ших часів мусить відчувати на собі всі підвищення і пониження температури громадського організму [5, III, с.63];

– номінації осіб за віковими, статевими характеристиками, родинними стосунками: Відколи ви дозволили мені бути вашим cavalier servant [5, III, с. 41]; Одначе наш cousin пише по-руськи зовсім не згірше [5, X, с.50];

– назви осіб за дією, ознакою, що визначають поведінку, погляди тощо: Се надто педантично для femme modeste [5, III, с.17]; В тиранах бачила тиранів цілий вік [5, I, с.141];

– найменування осіб за соціальним станом: Патриція спокій – не личить нам [5, I, с.130]; Що нам римські цезарі й герої [5, I, с. 233]; Нехай там стережуться цар і цезар [5, III, с.146];

– назви осіб за належністю до релігійних, політичних угруповань: Непримітно підходить слуга синедріону і з ним римський преторіанець [5, III, с.145]; Хто хоче бути

республіканцем добрим [5, III, с.217]; Всі навколо підніжками стоїчим цнотам служать того єдиного республіканця [5, IV, с.131];

– найменування за місцем народження, проживання: ...недарма еллінки проти троянок так величаються [5, IV, с. 44]; „сторони щасливих гіпербореїв” Геродота [5, VIII, с. 165];

– назви осіб за інтелектуальними особливостями, внутрішніми характеристиками: Старий кавалер – то так все одно, як старий собака... [5, III, с.60]; А ви думаєте, що сього вже досить для того, щоб уважати себе фаворитом долі? [5, III, с.100].

В. М. Русанівський відзначає, що «одним із найвиразніших показників входження певної літературної мови у коло світової цивілізації є поява в ній слів, що позначають імена й реалії світової історії» [11, с. 97].

У листуванні Лесі Українки простежуємо активне використання лексичних елементів, що мають латинське походження. Зафіксовані латинізми в епістолярних текстах Лесі Українки, охоплюють широкий тематичний спектр:

– назви державно-адміністративних організацій (напр.: канцелярія (cancellaria), сенат (senatus), комісія (commissio), магістрат (magistratus);

– назви подій державної ваги (напр.: візитація (visitatio), революція (revolutio), нобілізувати (nobilitare), трактати (tractatus), конфедерація (confederatio);

– назви державно-адміністративних документів (напр.: адміністрація (administratio), акт (actus), конституція (constitutio), метрика (matricula > matrix);

– назви урядових осіб (напр.: адміністратор (administrator), езекутор (executor), кандидат (candidatus), канцлер (cancellare);

– назви, пов'язані із соціально-політичним утиском (напр.: агравація (aggravare), апостата (apostatis), факція (factio), дисципліна (disciplina);

– назви релігійних понять, церковних посад, будинків, атрибутів служби, релігійних об'єднань, напрямків, церковних книг, приладів, одягу, терміни чародійства і ворожби (напр.: абсолюція (absolutio), бенефіція (benefitio), апарат (apparatus);

– освіта, наука, мистецтво і архітектура (напр.: консpekt (conspectus), екзамен (examen), колеґіум (collegium), нота (nota), муза (musa), форма (forma), фігура (figura).

Ідіолект письменниці відзначався різноплановістю вживаних латинізмів – від загальноновживаних слів до вузькоспеціалізованих термінів з відчутною перевагою перших і характеризує її високий культурно-освітній рівень.

Висновки. Латинізми становлять вагомий частину лексичного складу мови творів Лесі Українки та збагатили її словесний арсенал. Леся Українка геніальним мовним чуттям добирала у своїх творах такі іншомовні слова, в яких була гостра необхідність. Вживання латинізмів найчастіше зумовлене почуттям міри, глибоким розумінням доцільності використання тих чи інших латинських слів, термінів, крилатих висловів, які були властиві письменницькій манері Лесі Українки.

Детермінологізація латинізмів, яку засвідчують епістолярні тексти, відображає особливості їх уживання в українській літературній мові того часу. Із семантичного погляду це передусім латинізми для номінації понять із царини суспільно-політичного, освітньо-наукового, фінансово-економічного, літературно-публіцистичного та юридично-правового життя, які належали до шару книжної лексики. Перспективою подальших досліджень є створення картотеки слів латинського походження, дібраних з творчості Лесі Українки.

2. Безпояско О. К., Городенська К. Г. Морфеміка української мови. К.: Наук. думка, 1987. 365 с.

3. Євшан М. Леся Українка. Літературознавство.

© В. Д. Шинкарук

«International journal of philology» | «Міжнародний філологічний часопис» Vol. 12, № 2, 2021

Естетика. К.: Основи, 1998. С. 153-159.

4. Кочан І. Слова з компонентом -метр у сучасній українській мові. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. пр. К., 2009. Вип. 17. С. 3-13.

5. Кубрякова Е. С., Демьянков В. З., Панкрац Ю. Г., Лузина Л. Г. Концепт. Краткий словарь когнитивных терминов. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1996. С. 90-93.

6. Лазарович В. В. Латинские заимствования в системе немецкой фразеологии. Автореф. канд. дис., 1983. 24 с.

7. Мороз М. О. Літопис життя і творчості Лесі Українки. К.: Наукова думка, 1992. 630 с.

8. Петришин М. Запозичення з класичних мов як складова частина геологічної термінології. Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2010. Вип. 89 (3). С. 280–283.

9. Покровский М. М. Несколько вопросов в области семасиологии. Филологический обзор. М., 1897. Т. XII. Кн. 1. С. 64.

10. Потебня А. А. Из записок по теории словесности. Теоретическая поэтика. М.: Высшая школа, 1990. С. 3-51.

11. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. К.: Наукова думка, 1988. 240 с.

12. Русанівський В. М. Історія української літературної мови. К.: Наук. думка, 2003. 457 с.

13. Семчинський С. В. Латинізм. Українська мова: енциклопедія / НАН України, Інститут мовознавства ім.

О. О. Потебні, Інститут української мови; ред. В. М. Русанівський [та ін.]. К.: Українська енциклопедія імені М. П. Бажана, 2004. С. 292.

14. Спогади про Лесю Українку. К., 1963. 520 с.

15. Tobler A. Die fremdem Worter in der deutschen Sprache. Basel, 1872. 122 p.

16. Українка Леся. Твори в 12-ти томах. К.: Наук. думка, 1975-1979.

17. Функціонування латинізмів у сучасній польській загальнолітературній мові. Діалектика форми і змісти в мові і літературі: Тез. докл. усеосоюз. конф. Ленінград, червень 1986 р. Тбілісі, 1986. С.167-169.

18. Шинкарук В. Д. МД-структури з підрядними з'ясувальними відношеннями в латинській мові. International journal of philology. Міжнародний філологічний часопис. 11(3). 2020. С.6-12.

19. Ющук І. П. Українська мова. К.: Либідь, 2003. 640.

References

1. Babich, N. D. (1990). Osnovy kultury movlennya. [Basics of Speech Culture]. Lviv: Svit, 232.

2. Bezpozasko, O. K., Gorodenska, K. G. (1987). Morfemika ukraiinskoi movi [Morphemics of Ukrainian thought]. Kyiv: Nauk. Dumka, 365.

3. Evshan, M. (1998). Lesya Ukrainka [Lesia Ukrainka]. Literary Studies. Esthetics. Kyiv: Osnovi, 153-159.

4. Kochan, I. (2009). Slova z komponentom -metr u

suchasniy ukraiinskyi movi. [Words with the component -metr in modern Ukrainian language]. Humanities education in technical higher educational institutions: a collection of scientific works. Kyiv, 3-13.

5. Kubryakova, E. S., Demyankov, V. Z., Pankrats, Yu. G., Luzina, L. G. (1996). Kontsept [Concept]. A Concise Dictionary of Cognitive Terms. Moscow: Izd-vo Moskovskogo un-ta, 90-93.

6. Lazarovich, V. V. (1983). Latinskije zaimstvovaniya v sisteme nemetskoj frazeologii. [Latin Borrowings in the System of German phraseology]. Avtoref.... kand. dis., 24.

7. Moroz, M. O. (1992). Litopis zhittya i tvorchosti Lesi Ukrainky. [Chronicles of Life and Art of Lesia Ukrainka]. Kyiv: Naukova dumka, 630.

8. Petrishin, M. (2010). Zapozychennya z klasichnih mov yak skladova chastina geologichnoi terminologii. [Borrowings from the Classical Languages as a Constituent of Geological Terminology]. Research bulletin of KSPU. Series: Philological Sciences (Linguistics). 89 (3), 280–283.

9. Pokrovskiy, M. M. (1897). Neskolko voprosov v oblasti semasiologii. [Some Questions Regarding Semasiology]. Philological review. Moscow, 64.

10. Potebnya, A. A. (1990). Iz zapisok po teorii slovesnosti. [From the Notes on Theory of Literature]. Teoreticheskaya poetika. Moscow: Vysshaya shkola, 3-51.

11. Rusanivskiy, V. M. (1988). Struktura leksichnoi i gramatichnoi semantiki. [Structure of Lexical and Grammatical Semantics]. Kyiv: Naukova dumka, 240.

12. Rusanivskiy, V. M. (2003). Istoriya ukraiinskoi literaturnoi movi. [History of Ukrainian Literary Language]. Kyiv: Naukova dumka, 457.

13. Semchinskij, S. V. (2004). Latinizm [Latinism]. Ukrainka mova: entsiklopediya [Ukrainian language: encyclopedia]. NAN Ukrainy, Institut movoznavstva im. O. O. Potebni, Institut ukraiinskoi movi; red. V. M. Rusanivskiy [ta in.]. Kyiv: Ukrainska entsiklopediya imeni M. P. Bazhana, 292.

14. Spogadi pro Lesyu Ukrainku. [Remembering Lesia Ukrainka]. (1963). Kyiv. 520.

15. Tobler, A. (1872). Die fremdem Worter in der deutschen Sprache. Basel, 122.

16. Ukrainka, Lesya. (1975-1979). Tвори в 12-ти томах. [Works in 12 Volumes]. Kyiv: Naukova dumka.

17. Funktsionuvannya latinizmiv u suchasniy polskiy zagalholiteraturniy movi [Functioning of Latinisms in Modern Polish Literary Language]. (1986). Dialektika formi i zmisti v movi i literaturi: Tez.dokl.usesoyuz.konf. Leningrad, cherven 1986. Tbilisi, 167-169.

18. Shynkaruk, V. D. (2020). MD-structures with the Subordinate Explanatory Relationships in Latin Language. International journal of philology, 11 (3), 6-12.

19. Yuschuk, I. P. (2003). Ukrainska mova. [Ukrainian Language]. Kyiv: Libid, 640.

LATINISMS AS A SOURCE FOR ENRICHMENT OF LESIA UKRAINKA'S LANGUAGE IMAGE OF ART

V. D. Shynkaruk

Abstract. The article analyses Latinisms which constitute a significant part of Lesia Ukrainka's works and enrich her vocabulary. Author substantiates that Latin remains the key source of lexical borrowings which belong to the terms of the general European culture for both Ukrainian and most European languages. Words of Latin origin represented in semantic blocks, corresponding to a particular space in conceptual and linguistic world pictures were collected and grouped from Lesia Ukrainka's works. Author determined the peculiarities of Latin words in the language of Lesia Ukrainka's works and analyzed the most frequently used terms formed by means of Latin word-building elements and investigated their semantics and formal structure. Latinisms are a large part of Lesia Ukrainka's vocabulary and enrich her word arsenal. Lesia Ukrainka by means of her genius sense collected such foreign words which were only of urgent need. Using Latinisms is caused by the sense of proportion, deep understanding of necessity to use particular Latin words, terms and eloquent expressions which were distinctive features of Lesia Ukrainka's writing style. Determinologization of Latinisms demonstrated by epistolary texts shows the peculiarities of their usage in Ukrainian literature of those times. Semantically these Latinisms are used for nomination of terms from social-political, educational-scientific, financial-economic, literary and law spheres of life, belonging to the bookish lexicon.

Keywords: Latinisms, words of Latin origin, Ukrainian language, Latin language, lexical composition of language, lexical borrowings, language of Lesia Ukrainka's works, language picture of Lesia Ukrainka's art, Latin terms.